

Toespraak voorzitter VNG Gelderland tijdens Dag van de Gelderse Gemeenten op 13 april 2026.

Wanneer er onder u liefhebbers zijn van Science Fiction dan zullen de volgende woorden u bekend in de oren klinken.

Space: the final frontier. These are the voyages of the starship *Enterprise*. Its five-year mission: to explore strange new worlds; to seek out new life and new civilizations; to boldly go where no man has gone before!

Als liefhebber was dit natuurlijk prachtig, die onmetelijke ruimte, die is oneindig.

Maar.... weer met beide benen op de grond hier in Aalten.

Nu de nota Ruimte, in het FD van 9 maart jl. verscheen een artikel met als kop ‘Nederland veel te klein voor alle plannen.’

12 provincies, 342 gemeenten, 21 waterschappen, 6 KvK’s, 9 MIRT gebieden, 66 landbouwgebieden en 30 RES (Energie regio’s) en dan noem ik alleen de voornaamste belangen. De bewering dat we 1,8 Nederland nodig hebben voor alle plannen zou wel eens kunnen kloppen.

Stelt u zich de eigen gemeente even voor en wat daar nodig is, moet, gewenst wordt door de inwoners, bedrijven, organisaties, natuur en recreatie. Misschien komt u ook wel uit op 1,8 gemeente om alles in te passen.

Bij de nota Ruimte wordt het tactisch een ‘balanceeract’ genoemd, anderen hebben het over een bestuurlijk doolhof. Om het nog complexer te maken over die 1,8 Nederland en al die belangen moeten ook weer drie bestuurslagen besluiten nemen op basis van wet en regelgeving.

De Gelderland Dag is bedoeld al een gezellige dag voor de VNG leden niet om u te ontmoedigen uiteraard. Gelderland is een grote provincie met veel ruimte.

Daarom ga ik nu naar het hoofdstuk “Grote keuzes voor Nederland” uit het coalitieakkoord van dit kabinet: Bouwen aan een beter Nederland.

En dat is veelbelovend, want met vetgedrukte kop staat op pag 17 van dat akkoord. Belemmeringen: schrappen, versoepelen, versimpelen en vervolgens:

We gaan schrappen in bezwaarprocedures, er komt één beroepsgang en vaste uitspraaktermijnen.

We beperken de mogelijkheden om bouw stil te leggen.

We gaan werken met een jaarlijkse Vereenvoudigingswet.

We maken ruim baan om meer te bouwen.

Dat klinkt toch als muziek in de oren, als dat waargemaakt wordt en daar hebben gemeenten en provincies ook een belangrijke rol in dan kunnen we sneller ruimtelijke besluiten nemen.

Een scherp toehoorder zal zeggen, als het sneller gaat krijg je toch niet meer ruimte. Daar zal ik zo meteen op antwoorden, eerst even over die rol van gemeenten en provincies, want die is wezenlijk en een uitdaging voor ons allen.

Is er bij u het besef dat die rol gemarginaliseerd wordt terwille van het resultaat?

En dat dit een harde dobber wordt en we het daar tóch mee eens moeten zijn?

In BB van maart jl. stond een analyse: Regio telt, Rijk stelt en mijn eigen analyse is dat we op het coalitieakkoord van destijds met de plannen van Plasterk in 2012 om alleen maar gemeenten van 100.000 inwoners te hebben en 12 provincies te reduceren tot 5 landsdelen na, nimmer een centralistisch akkoord hebben gehad dan nu.

Er komt een centrale sturing op woningbouw, aantallen, plekken en termijnen. Lokale en regionale bovenwettelijke eisen gaan de prullenbak in en er komt uniforme regelgeving voor bouwnormen en vergunningprocedures.

Lokale beleidsvrijheid maakt plaats voor nationale standaarden.

Ik maak het concreet, daar waar nu uw ecooloog zegt dat er geen parkeerplaatsen mogen komen op die plek vanwege de paddentrek, dat dit de bouw niet stopt. Of daar waar een provinciaal expert zegt dat er aanvullend onderzoek moet worden gedaan voor de natuurvergunning vanwege de kamsalamander dit de bouw niet stopt.

En nu kijk ik naar ons allemaal. Hoe gaan wij daar mee om als de medewerker aangeeft in het advies dat het eigenlijk niet kan omdat.... En ik geef maar een paar voorbeelden.

Dat wordt onze opgave, de radicale standaardisering ten opzichte van onze beleidsvrijheid. In een presentatie voor de eigen medewerkers heb ik gezegd, worden we door dit medebewind, want dat is het, een Kruidvat filiaal of een Rituals. Ik hoop het laatste.

Let op, het wordt echt een andere koers in de ruimte. Net als bij Star Trek destijds de revolutie door wharpspeed, de voortstuwing van de ruimteschepen waardoor je sneller en verder kon reizen.

Werken we niet mee, kunnen of willen we dat niet dan blijven de grote keuzes voor Nederland van bouwen en wonen, van de stikstofdoelen voor de landbouw en van natuurbehoud en -herstel papier. Dit wordt onze uitdaging als gemeenten, college en raad.

Zoals gezegd, sneller betekent niet meer ruimte in m². Dat klopt. Huizen nemen 8% van Nederland in beslag. Tot 2050 moeten er 1,65 miljoen woningen bijkomen, dat is afhankelijk van dichtheid ongeveer 450 km². Dan liggen er al claims echt vast, dat is 26 km² Defensie, en zo'n 17 km² bedrijven nog vanuit het kabinet Rutte. Dan zijn er door klimaatverandering nog claims voor uiterwaarden en waterberging dat is even niet te becijferen.

De troost is dat Nederland een kleine 34000 km² groot is. Het zal de zoektocht van al decennia lang blijven is ons geordende land, maar hopelijk wel met vereenvoudigde procedures en een vlottere ambtelijke werkwijze en bestuurlijke en politieke besluitvorming.

Nu praten we als VNG bestuur Gelderland niet alleen over bovenstaande, we praten vooral met de leden. Ik wil de colleges bedanken die ons de afgelopen tijd ontvingen en met wie we het hadden over de jeugdzorg, de energietransitie, woningbouw, bestuurskracht, de Gelderse veren, stikstof, de wolf en topics bij de landelijke VNG.

Een plezierige dag!